Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 31 mars 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar beträffande pensioner eller understöd att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande propositioner (nr 103 och 160) och motioner.

Föredragande statsrådet har i propositionen *nr 103* berört frågan om grunderna för bestämmandet av de pensioner, som efter prövning i varje särskilt fall beviljas av riksdagen, och därvid anfört följande:

Vid framläggandet av propositionen nr 65 till 1942 års riksdag berördes inledningsvis frågan, huruvida storleken av de s. k. riksdagspensionerna borde röna inverkan av den höjning av pensionsunderlagen, som vidtagits i allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008) eller kunde väntas bliva genomförd för arbetare i statens tjänst. Därvid underströks, att spörsmålet om de nya pensionsunderlagens inverkan på storleken av riksdagspensionerna ägde ett nära samband med frågan om reduktion av pensionsbeloppen på grund av att vederbörande icke inbetalt några pensionsavgifter ävensom med den mera vittutseende frågan om en eventuell övergång från ett system med dyrtidstillägg å dylika pensioner till en anordning med rörligt tillägg. Vidare uttalades, att det syntes lämpligt att till följande år låta vidtaga den utredning i nu berörda hänseenden, som vore erforderlig för en ändamålsenlig lösning av hithörande frågor.

De sålunda berörda spörsmålen hava varit föremål för förnyade överväganden. I det nu rådande läget har emellertid en sträng begränsning i fråga om fortsatta pensionsförbättringsåtgärder blivit nödvändig. Av denna anledning har jämväl genomförandet av en allmän övergång inom pensionsväsendet från dyrtidstillägg till rörligt tillägg funnits böra tills vidare anstå. Under sådana förhållanden har det, vad riksdagspensionerna angår, icke ansetts lämpligt att nu genomföra någon närmare anpassning till pensionsunderlagen enligt de nya pensionsförfattningarna.

De pensioner, som i det följande föreslås, äro således beräknade enligt hittills tillämpade grunder, i enlighet varmed dyrtidstillägg och icke rörligt tilllägg förutsättes skola utgå å pensionerna.

Utskottet. Vad föredragande statsrådet sålunda anfört har icke givit utskottet anledning till erinran.

A. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Försvarsdepartementet.

1:o.

Förre torpedmästaren Arvid Mauritz Ljungberg *(förhöjd pension).* I motion I:26 hemställer herr *Berg, Robert,* att riksdagen måtte tillerkänna förre mästaren vid torped- och mindepartementet vid Karlskrona örlogsvarv A. M. Ljungberg pension med det belopp, som utgår till tjänsteman i 14 lönegraden enligt bestämmelserna i militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935, nr 167, med retroaktiv verkan från den 30 september 1938.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ljungberg är född den 22 september 1876 och alltså 66 år gammal;

att han den 20 oktober 1900 anställdes såsom ritare vid torpeddepartementets ritkontor i Karlskrona;

att han den 1 november 1915 antogs att vara mästare vid månadslönarstaten i Karlskrona med tjänstgöringsskyldighet vid torpeddepartementet mot åtnjutande av en månadslön av 175 kronor;

att han den 1 juli 1928 antogs att vara extra ordinarie tjänsteman med placering till tjänstgöring vid torped- och mindepartementet i Karlskrona såsom ritare av 2. klass i 11 lönegraden av den i kungörelsen 1928:215 intagna löneplanen;

samt att han av varvschefen vid Karlskrona örlogsvarv uppsades till avgång ur tjänst med utgången av december 1936.

I en den 15 september 1936 dagtecknad skrift anhöll Ljungberg hos *Kungl. Maj:t* att få komma i åtnjutande av mästares pension för att därigenom få kvarstå i tjänst till 63 års ålder eller, därest detta icke kunde medgivas, att få kvarstå i tjänst till 62 års ålder. Genom beslut den 30 december 1936 fann Kungl. Maj:t ansökningen icke föranleda annan åtgärd än att Kungl. Maj:t bemyndigade varvschefen vid Karlskrona örlogsvarv att bibehålla Ljungberg i tjänst högst intill utgången av september månad 1938.

Frågan om beredande av förhöjd pension åt Ljungberg var föremål för prövning vid *1942 års riksdag* i anledning av en då väckt motion. I utlåtande nr 13, punkten 2, anförde *bankoutskottet* följande:

Såsom den lämnade redogörelsen giver vid handen, har Ljungberg vid avgången ur tjänst såsom ritare av 2. klass i lönegraden Eo 11 kommit i åtnjutande av författningsenlig tjänstepension. Det i förevarande motion framställda förslaget innebär, att Ljungbergs pension skulle bestämmas med utgångspunkt från det pensionsunderlag, som gäller för tjänsteman i lönegraden Eo 14 (mästare) vid försvarsväsendet. Utskottet får erinra, att frågan om en dylik förhöjning av pensionsunderlaget för Ljungberg varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Med hänsyn härtill och då ett bifall till motionen skulle kunna medföra icke önskvärda konsekvenser, finner utskottet sig böra avstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Över den nu föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört marinförvaltningen.

Marinförvaltningen har anfört:

Några nya skäl hava i förevarande motion icke blivit anförda.

Med hänsyn till tidigare beslut i ärendet av Kungl. Maj:t och riksdagen anser sig marinförvaltningen — även om framställningen kan synas behjärtansvärd med hänsyn till att Ljungberg erlagt en mästares pensionsavgifter — förhindrad att tillstyrka bifall till att Ljungberg tilldelas tjänstepension såsom för tjänsteman i lönegrad MEo 14.

Däremot ifrågasätter marinförvaltningen huruvida icke en återbetalning av för mycket erlagda pensionsavgifter bör kunna äga rum. Av motionens innehåll framgår att även efter det Ljungberg inplacerats i lönegraden MEo 11 han erlagt pension såsom för mästare och detta även sedan militära tjänstepensionsreglementet trätt i kraft den 1 juli 1935. *Därest detta är riktigt,* synes Ljungberg böra åtminstone erhålla skillnaden mellan pensionsavdragen för lönegraderna MEo 11 och MEo 14 för tiden den 1 juli 1935—den 30 september 1938 eller sålunda intill pensionsålderns inträde.

Statskontoret har anfört följande:

Under hänvisning till Kungl. Maj:ts och riksdagens tidigare fattade beslut i fråga om en förbättring av Ljungbergs pensionsförmåner får statskontoret framhålla, att ämbetsverket på de till grund för nämnda beslut angivna skälen finner sig böra bestämt avstyrka, att Ljungberg, som genom ämbetsverkets beslut den 19 december 1936 tillförsäkrats hel pension i den av honom vid avgången innehavda befattningen såsom ritare av 2:a klass (lönegraden MEo 11), tilldelas pension som mästare.

På grund av vad i motionen anförts därom, att Ljungberg genom sin år 1915 vunna delaktighet i flottans pensionskassa och därmed följande avgiftsplikt kommit i ofördelaktigare ställning i pensionshänseende än de ritare, som först genom militära tjänstepensionsreglementets ikraftträdande för icke-ordinarie befattningshavare (den 1 juli 1936) kommit i åtnjutande av pensionsrätt, vill statskontoret framhålla, *dels* att Ljungberg i motsats till nämnda ritare fått för pension enligt reglementet *oavkortat* räkna sig till godo jämväl tid före den 1 juli 1936 på den grund att han varit delägare i pensionskassan, och *dels* att jämlikt reglementets övergångsbestämmelser såsom pensionsavdrag för Ljungberg fått tillämpas det belopp, vilket enligt kassans reglemente gällt som pensionsavgift för honom, varigenom han kommit att få vidkännas *lägre* pensionsavdrag än de motsvarande befattningshavare, som icke före reglementets ikraftträdande innehaft med pensionsrätt förenad befattning.

Utskottet. Såsom marinförvaltningen anfört, ha några nya skäl utöver dem, som voro för bankoutskottet kända vid förevarande pensionsärendes behandling vid nästlidna riksdag, icke förebragts till stöd för det nu väckta yrkandet. Statskontoret har i sitt omförmälda utlåtande lämnat vissa upplysningar rörande Ljungbergs pensionsförhållanden, vilka giva ytterligare stöd åt den uppfattning, utskottet tidigare intagit i ärendet. Vid angivna förhållande finner utskottet ej anledning frångå sin år 1942 tillkännagivna ståndpunkt. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I: 26 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o.

Förre musiksergeanten, landstormsförrådsförvaltaren Carl Edvard Wikander. I motion II: 127 hemställer herr *Larsson* i Östersund jämte tre av andra kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen måtte besluta, att med hänsyn till den angivna tjänstetiden och övriga omständigheter pension med skäligt belopp skall utgå till f. d. musiksergeanten C. E. Wikander från och med den 1 oktober 1941».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Wikander är född den 10 januari 1885 och alltså 58 år gammal;

att han den 18 juni 1897, då han sålunda var omkring $12^1/_2$ år gammal, antogs till musikelev vid Jämtlands fältjägarregemente;

att han därstädes förordnades till musikvicekorpral den 15 augusti 1904, till musikkorpral den 30 december 1905, till musikdistinktionskorpral den 31 december 1905 och till musiksergeant i regementet den 7 november 1911, vilken befattning han innehade till den 31 oktober 1918, då han på grund av kontraktstidens utgång erhöll avsked;

att han från och med den 1 oktober 1926 förordnades upprätthålla befattningen såsom landstormsförrådsförvaltare vid Bräcke landstormsområde nr 64 a, vilken befattning han innehade till den 1 oktober 1941;

att han på grund av sjukdom icke kunnat erhålla nytt förordnande å befattningen;

att han hos riksförsäkringsanstalten ansökt om ersättning på grund av sjukdom (hjärtsjukdom), men att anstalten genom beslut den 8 januari 1942 funnit ersättning icke kunna tilldelas honom;

att han anfört besvär över nämnda beslut hos Kungl. Maj:t, som emellertid genom beslut den 19 juni 1942 funnit besvären icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd;

att han enligt läkarintyg på grund av svårt hjärtfel sannolikt är för all framtid oförmögen till arbete;

samt att han befinner sig i synnerligen tryckta ekonomiska förhållanden.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört arméförvaltningens civila departement.

Civila departementet har anfört:

På grund av sin anställning vid Jämtlands fältjägarregemente är Wikander att hänföra till kategorien f. d. fast anställt värvat manskap. För att dylikt manskap må kunna erhålla underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa erfordras, att vederbörande innehar en tjänstetid av minst 20 år räknat från 20 års ålder samt vid avskedet uppnått en levnadsålder av minst 40 år. Enär Wikander efter den dag, då han fyllde 20 år, varit anställd vid regementet i allenast omkring 13 $^{9}/_{12}$ år och vid avskedet endast var omkring 33 $^{9}/_{12}$ år gammal, är han icke berättigad till underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa.

Wikanders befattning såsom landstormsförrådsförvaltare har varit förenad med årligt arvode, som för tiden intill den 1 juli 1934 utgått med 492 kronor för år och för tiden därefter intill den 1 januari 1940 med 516 kronor för år. Jämlikt kungl. brev den 10 november 1939 har Wikander för ökat arbete erhållit en gratifikation av 200 kronor. Från och med den 1 januari 1940 har jämlikt kungl. brev den 19 januari 1940 angående tillfällig förbättring av landstormsområdesbefälhavares och landstormsförrådsförvaltares förmåner m. m. särskild ersättning utgått med, för helt år räknat, årsarvodets belopp. Omkring den 10 april 1940 blevo nämnda befattningshavare mobiliserade. Wikander torde följaktligen från sistnämnda tidpunkt hava åtnjutit krigsavlöning i likhet med i fredstid konstituerad landstormsfänrik eller med 256 kronor i månaden jämte därå belöpande rörligt tillägg samt från och med den 1 januari 1941 jämväl kristillägg. Från och med den 1 augusti 1941 trädde bestämmelserna i kungl. brevet den 28 juni 1941 rörande avlöningsförmåner för landstormsområdesbefälhavare och landstormsförrådsförvaltare i kraft. För augusti och september månader 1941 torde alltså Wikander hava uppburit arvode enligt sagda brev med 201 kronor för månad jämte dyrtidstillägg och kristillägg.

Uppdraget såsom landstormsförrådsförvaltare kan icke anses vara av den art, att detsamma kan vara grundläggande för rätt till pension. Visserligen ha till följd av den förstärkta försvarsberedskapen göromålen ökats och löneförmånerna höjts men detta förhållande synes icke böra föranleda att någon del av tjänstgöringstiden må tagas i betraktande för pension. Departementet anser sig för den skull icke kunna tillstyrka, att Wikander beredes pension på grund av anställning såsom landstormsförrådsförvaltare.

Emellertid anser sig departementet böra framhålla, att 1935 års riksdag (bankoutskottets utlåtande nr 45 punkt 23) medgivit, att musiksergeanten i Livregementets till häst reserv Carl Axel Erik Cederblad, vilken efter att hava antagits till musikelev vid Göta trängbataljon varit stamanställd under en sammanlagd tid av omkring 22 år, finge, räknat från och med den 1 januari 1935, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 420 kronor. För Cederblad förelåg liksom förhållandet är med Wikander ömmande omständigheter.

Med hänsyn härtill synes det skäligt att Wikander, som varit fast anställd vid krigsmakten i 21 år 4 månader, må komma i åtnjutande av någon årlig pension för sin återstående livstid.

Departementet får för den skull förorda, att Wikander beredes en årlig pension av förslagsvis 420 kronor att utgå från och med den 1 januari 1943 av anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Statskontoret har anfört:

Vad beträffar frågan om pension åt förre musiksergeanten Wikander, framgår av handlingarna i ärendet, att denne under 15 års tid innehaft befattning som landstormsförrådsförvaltare samt dessförinnan under en tid av 21 år 4 månader varit knuten till krigsmakten såsom fast anställt manskap. Arméförvaltningens civila departement har i sitt yttrande förordat, att Wikander måtte i anledning av sin tidigare manskapsanställning beredas en årlig pension av statsmedel och till stöd härför åberopat ett av 1935 års riksdag fattat beslut om pension åt musiksergeanten i Livregementets till häst reserv C. A. E. Cederblad (bankoutsk. utl. nr 45, sid. 22; riksd. skr. nr 256). Statskontoret kan emellertid för sin del icke finna, att det ifrågavarande riksdagsbeslutet kan åberopas som skäl för beviljande av pension åt Wikander, enär dennes avgång från manskapsanställning skett frivilligt vid kontraktstidens utgång, under det att Cederblad nödgats lämna sin anställning till följd av 1925 års omorganisation av försvarsväsendet. Vid nu angivna förhållande kan statskontoret — trots föreliggande omständigheter av ömmande art — icke tillstyrka, att åtgärder vidtagas för beredande av pension åt Wikander.

Utskottet. Såsom arméförvaltningens civila departement anfört, kan uppdraget såsom landstormsförrådsförvaltare icke anses vara av den art, att detsamma kan grundlägga rätt till pension. Civila departementet har dock med hänsyn till Wikanders föregående fasta anställning vid krigsmakten och under åberopande av 1935 års riksdags beslut beträffande pension åt musiksergeanten C. A. E. Cederblad ansett det vara skäligt, att Wikander må komma i åtnjutande av någon årlig pension. I likhet med statskontoret finner utskottet nämnda riksdagsbeslut icke kunna åberopas till stöd för det nu väckta yrkandet, enär Wikander — i motsats till Cederblad, vilken nödgats lämna sin anställning till följd av beslutad omorganisation av försvarsväsendet — frivilligt avgått ur tjänst vid kontraktstidens utgång den 31 oktober 1918, då han uppnått en levnadsålder av allenast 33 år. Att Wikander skulle enbart på grund av sin föregående fasta anställning beredas pension finner sig utskottet, även med behjärtande av de i förevarande fall föreliggande ömmande omständigheterna, med hänsyn till konsekvenserna av ett dylikt beslut icke kunna tillstyrka. Utskottet hemställer således,

att förevarande motion II: 127 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.

Förre landstormsförrådsförvaltaren Jonas Jonsson. I motion II: 190 hemställer herr *Hedlund* i Östersund, »att riksdagen måtte bevilja f. landstormsförrådsförvaltaren Jonas Jonsson i Gäddede ett årligt understöd eller pension».

Av handlingarna inhämtas,

att Jonsson är född den 14 februari 1889 och sålunda 54 år gammal;

att han från och med den 1 april 1912 tillsvidare förordnats att upprätthålla befattningen såsom landstormsförrådsförvaltare vid filialförrådet i Gussvattnet, Ströms landstormsområde nr 64 b;

samt att han uppsades från befattningen med utgången av september månad 1942.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från statskontoret, som hört arméförvaltningens civila departement.

Civila departementet har ansett sig icke kunna tillstyrka, att Jonsson tillerkännes pension av statsmedel, enär uppdraget såsom landstormsförrådsförvaltare icke kunde anses vara av den art, att detsamma kunde grundlägga rätt till pension.

Statskontoret har anfört:

I likhet med arméförvaltningens civila departement håller statskontoret före, att anställning såsom landstormsförrådsförvaltare till sin karaktär är att anse som en ren bisyssla och att någon pension å sådan befattning följaktligen icke bör komma ifråga, liksom ej heller något tillgodoräknande i pensionshänseende av tid i dylik anställning. Statskontoret kan alltså icke tillstyrka, att pension eller årligt understöd beredes Jonsson i dennes tidigare egenskap av landstormsförrådsförvaltare.

Under åberopande av vad arméförvaltningens civila departement och statskontoret anfört, avstyrker utskottet bifall till den väckta motionen. Utskottet hemställer förty, *Utskottet.*

att förevarande motion II: 190 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

4:o.

Förre faktoriarbetaren Axel Hjalmar Larsson *(förhöjd pension).* I motion II: 186 hemställer herr *Jonsson* i Eskilstuna, »att riksdagen måtte besluta, att f. faktoriarbetaren Axel Hjalmar Larsson i Eskilstuna må fr. o. m. den 1 juli 1943 tillerkännas ett sådant tillägg till pensionen, att det årliga pensionsbeloppet uppgår till samma summa, som Larsson skulle ha erhållit, därest han tillhört pensionsgrupp II».

Av handlingarna inhämtas,

att Larsson är född den 10 maj 1878 och således 64 år gammal;

att han innehaft anställning såsom maskinarbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori under tiden 29 januari 1906—30 april 1926;

att han sistnämnda dag överförts till anställning såsom städare, i vilken befattning han kvarstått intill uppnådd pensionsålder den 31 maj 1938;

att arméförvaltningens tyg- och civila departement i skrivelse den 31 maj 1938 till statens pensionsanstalt anfört, att departementen funnit Larsson vara att hänföra till pensionsgrupp 1 enligt 4 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443);

samt att statens pensionsanstalt enligt pensionsbrev den 1 juni 1938 tillförsäkrat Larsson en årlig pension (avkortad) av 1,236 kronor, varå åtnjutas författningsenliga tillägg.

Det i motionen väckta yrkandet avser, att Larssons pensionsförmåner skulle uppbringas till samma belopp, varmed pension jämlikt 1934 års *Utskottet.*

tjänstepensionsreglemente för arbetare utgått till arbetare tillhörande pensionsgrupp 2 (yrkesarbetare; pensionsunderlag 1,644 kronor). Såsom av redogörelsen framgår, var Larsson emellertid vid reglementets ikraftträdande hänförlig till pensionsgrupp 1 (icke yrkesarbetare; pensionsunderlag 1,476 kronor). Några övergångsbestämmelser med avseende å sådana arbetare, som före nämnda reglementes ikraftträdande innehaft anställning såsom yrkesarbetare, hava icke meddelats. Vid sådant förhållande och då ett bifall till motionärens yrkande måste medföra vittgående konsekvenser, finner sig utskottet förhindrat tillstyrka det väckta förslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 186 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

5:o.

Förre anläggningsarbetaren Emil Larsson. I motion II: 15 hemställer herr *Lövgren,* »att riksdagen måtte tillerkänna anläggningsarbetaren Emil Larsson i Boden en pension till så högt belopp som brukar tilldelas f. d. arbetare i statens tjänst».

Av handlingarna inhämtas,

att Larsson är född den 9 maj 1884 och således nära 59 år gammal;

att han innehar en styrkt anställningstid såsom arbetare vid statens järnvägsbyggnader, vid statens vattenfallsverk och hos fortifikationsbefälhavaren i Boden om sammanlagt något mera än 15 år;

att han enligt ett av en arbetskamrat utfärdat intyg därutöver varit anställd såsom arbetare i statens tjänst under vissa delar av åren 1910—1917;

att den av honom senast innehavda arbetaranställningen i statens tjänst upphörde den 6 november 1942 på grund av indragning av ett arbetsskift;

att han enligt ett den 13 november 1942 av provinsialläkaren I. Frostner utfärdat intyg till följd av viss deformering av högra knät m. m. är att anse såsom väsentligt nedsatt till arbetsförmågan i vad avser tyngre arbete;

samt att han är medellös.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från *statens pensionsanstalt,* som anfört följande:

Larsson lärer icke hava varit underkastad tjänstepensionsreglementet för arbetare. För de av honom innehavda anställningarna torde hava gällt en arbetstid av normal omfattning.

Genom det för Larsson den 13 november 1942 utfärdade läkarintyget lärer det icke kunna anses styrkt, att han, vars arbetskunnighet för övrigt i arbetsbetyg av den 10 november 1942 för den senast — under tiden 16 juni—6 november 1942 — innehavda statsanställningen vitsordats hava varit god, vid anställningens upphörande blivit oförmögen att på tillfredsställande sätt

utföra honom åvilande arbetsuppgifter. På grund därav torde Larsson, som vid avgången från anställningen ännu ej uppnått en levnadsålder av 60 år, med hänsyn till bestämmelsen i 1 § första stycket a) kungl. kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst icke för närvarande kunna erhålla pension enligt sagda kungörelse.

Det synes ej uteslutet, att han ånyo kan vinna sådan arbetaranställning i statens tjänst, som utgör huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla. Därest så sker och avgång från dylik anställning äger rum först efter det han fyllt 60 år, lärer pension efter avgången kunna beredas honom enligt förenämnda kungörelse under förutsättning, att han alltjämt gjort sig förtjänt av gott vitsord.

Med hänsyn till vad ovan anförts anser pensionsanstalten grundad anledning knappast föreligga att nu bevilja Larsson riksdagspension. För det fall att sådan pension dock befinnes böra tillerkännas honom får pensionsanstalten föreslå, att pensionen, under förutsättning att rörligt tillägg får utgå därå, bestämmes till 636 kronor, motsvarande oreducerat grundbelopp enligt kungl. kungörelsen nr 696/1942 av pension för manlig arbetare, för vilken anställningstiden i statens tjänst understiger 20 år.

Med hänsyn till vad som upplysts rörande Larssons hälsotillstånd synes det utskottet föga sannolikt, att han, som uppnått en levnadsålder av nära 59 år, skulle ånyo kunna vinna sådan arbetaranställning i statens tjänst, som utgör huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla. Vid sådant förhållande finner utskottet det vara motiverat, att ställning nu tages till frågan om beredande av pension åt Larsson. Statens pensionsanstalt har alternativt ifrågasatt, att pensionen skulle bestämmas till 636 kronor, motsvarande oreducerat grundbelopp av pension för manlig arbetare, vilkens anställningstid understiger 20 år. Å nämnda belopp skulle därjämte utgå rörligt tillägg. Utskottet finner sig böra i princip biträda den linje, pensionsanstalten sålunda angivit, dock att pensionsbeloppet torde böra jämkas nedåt till 540 kronor med hänsyn därtill, att å s. k. riksdagspensioner — enligt vad inledningsvis antytts — tillsvidare avses skola utgå dyrtidstillägg. *Utskottet.*

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

> att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 15, må medgiva, att förre anläggningsarbetaren Emil Larsson må, räknat från och med den 1 januari 1943, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 540 kronor.

6:o.

Överstelöjtnanten Sigurd Vilhelm Kant Halvorsen *(förhöjd pension).* I två likalydande motioner, väckta den ena under nr 85 i första kammaren av herr *Holmström* och den andra under nr 121 i andra kammaren av herr *von Seth,* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta tilldela majoren i Kungl. Norrlands artilleriregementes reserv, överstelöjtnanten i armén S. V. K. Halvorsen majorspension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet av den

30 december 1941 från den dag hans nuvarande militärtjänstgöring upphör».

Av handlingarna inhämtas,

att Halvorsen är född den 31 december 1881 och alltså 61 år gammal;

att han den 30 december 1916 utnämndes till kapten vid Smålands artilleriregemente;

att han den 1 januari 1928 utnämndes till major vid Norrlands artilleriregemente;

att han den 8 september 1934 på egen begäran erhöll avsked ur tjänst med kaptenspension;

att han den 13 november 1936 utnämndes till överstelöjtnant i armén;

samt att han alltsedan den 5 december 1939 — med undantag för tiden 1—31 augusti 1940 — fullgjort militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap.

I en den 2 juli 1942 dagtecknad skrift anhöll Halvorsen hos Kungl. Maj:t att från och med den dag hans nuvarande militärtjänstgöring upphörde få komma i åtnjutande av majorspension. Till stöd för ansökningen framhöll Halvorsen bl. a., att han under ifrågavarande tjänstgöring fått vidkännas mot pensionsavdrag svarande minskning av månadslönen.

I häröver avgivet yttrande anförde *arméförvaltningens civila departement* bl. a. följande:

Den omständigheten, att sökanden efter erhållet avsked med pension under nu rådande beredskapsförhållanden ålagts viss tjänstgöring, lärer icke kunna föranleda en omräkning av sökanden tillerkänd pension. Arméförvaltningens civila departement anser sålunda, i anslutning jämväl till Kungl. Maj:ts beslut i liknande fall den 29 maj 1942 angående ansökning av kaptenen i Svea livgardes reserv f. d. löjtnanten på övergångsstat V. H. Lindström i fråga om förhöjd pension, föreliggande ansökning icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Det av sökanden åberopade förhållandet, att han under krigstjänstgöringen fått vidkännas mot pensionsavdrag svarande minskning av sin månadslön, grundar sig på föreskriften i 5 § 8 mom. krigsavlöningsreglementet. Rörande tillkomsten av denna bestämmelse tillåter sig departementet hänvisa till vad föredragande departementschefen uttalat till det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 246 till 1939 års lagtima riksdag fogade utdraget ur statsrådsprotokollet över försvarsärenden, sid. 36.

Statskontoret avstyrkte likaledes bifall till den gjorda ansökningen.

Genom beslut den 2 oktober 1942 fann *Kungl. Maj:t* ansökningen ej föranleda någon åtgärd.

Utskottet. Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, erhöll Halvorsen på egen begäran avsked ur tjänst såsom major på aktiv stat den 8 september 1934. Enligt då gällande pensionsbestämmelser kunde Halvorsen endast komma i åtnjutande av kaptenspension, enär han vid avskedet icke innehade erforderligt antal tjänstår för erhållande av majorspension. Halvorsen har sålunda blivit tillerkänd den pension, som författningsenligt tillkommer honom.

I förevarande motioner yrkas nu, att Halvorsen skulle erhålla majorspension jämlikt 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente. De till stöd för detta yrkande anförda omständigheterna kunna emellertid ej anses bärande. Sålunda lärer det till en början vara uteslutet att grunda en omräkning av Halvorsens pensionsförmåner på det förhållandet, att Halvorsen under rådande beredskap varit inkallad till tjänstgöring. Halvorsen är nämligen i egenskap av i reserven kvarstående beställningshavare underkastad full tjänstgöringsskyldighet under beredskap och i krig. Sådan tjänstgöring har ock efter beredskapens intagande utkrävts av det övervägande antalet beställningshavare i försvarsväsendets reserver. Den omständigheten, att Halvorsen under sin ifrågavarande tjänstgöring fått vidkännas avdrag å krigslönen med belopp motsvarande pensionsavdragen i majors lönegrad, lärer icke heller kunna åberopas såsom stöd för det i motionerna väckta yrkandet. Såsom arméförvaltningens civila departement påpekat, grundar sig avdragsskyldigheten på en uttrycklig föreskrift i krigsavlöningsreglementet, vilken tillkommit i syfte att förhindra, att pensionsavgången personal skall under krigstjänstgöring komma i åtnjutande av högre behållen lön än motsvarande personal på aktiv stat.

Utöver vad utskottet nu anfört vill utskottet tillägga, att ett tillmötesgående av motionärernas förslag givetvis måste medföra vittgående konsekvenser.

Utskottet hemställer,

att förevarande motioner I: 85 och II: 121 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

7:o.

Löjtnanten i marinen August Hilding Andersson. I motion I: 46 hemställa herr *Petersson, Emil,* och herr *Berg, Robert,* »att riksdagen måtte besluta, att bestämmelserna i SFS 1008/41 måtte tillämpas för löjtnanten i marinen August Hilding Andersson i Karlskrona».

Av handlingarna inhämtas,

att Andersson är född den 16 december 1886 och således 56 år gammal;

att han från och med den 1 januari 1938 erhållit avsked med förtidspension från beställning såsom flaggunderofficer på aktiv stat;

att han sistnämnda dag förordnats att tills vidare uppehålla befattningen såsom avdelningsföreståndare vid arbetsgruppen AE (fyrverkslaboratorium) vid Karlskrona örlogsvarv mot åtnjutande av ett arvode av 2,130 kronor för år jämte dyrtidstillägg, med skyldighet för honom att intill uppnåendet av den för hans beställning stadgade pensionsåldern av arvodet avstå så stort belopp, att vad han för månad uppbure såsom arvode och förtidspension icke överstege vad han för månad skolat uppbära i avlöning såsom flaggunderofficer på aktiv stat vid flottan;

att han från och med den 1 juli 1939 kommit i åtnjutande av det högre arvode, som följt med tillämpningen av det då ikraftträdda militära avlöningsreglementet;

samt att det honom tillkommande arvodet från och med den 1 oktober 1942 utgått med belopp motsvarande lön i löneklass UO 7.

Hos Kungl. Maj:t anhöll Andersson i en den 10 februari 1942 dagtecknad skrift att vid tidpunkten för allmänna tjänstepensionsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1942 få komma i åtnjutande av tjänstepension enligt nämnda reglemente.

Genom beslut den 29 maj 1942 lämnade *Kungl. Maj:t* den gjorda ansökningen utan åtgärd.

Utskottet. Till följd av att Andersson avgått med förtidspension den 1 januari 1938 har han gått miste om möjligheten att komma i åtnjutande av den pensionsförbättring, som eljest skolat ifrågakomma på grund av 1941 års pensionsreglering. Det i motionen väckta yrkandet avser, att bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet skulle tillämpas å Andersson. Utskottet får erinra, att en retroaktiv tillämpning av pensionsbestämmelserna i regel ansetts icke böra ifrågakomma. Vad det föreliggande fallet beträffar, torde även böra framhållas, att den av Andersson i samband med hans frivilliga avgång ur tjänst vunna arvodesbefattningen för honom medfört förbättrade inkomstförhållanden även efter den tidpunkt — den 1 april 1942 — då han uppnått den levnadsålder, 55 år, som motsvarar den för hans förutvarande beställning fastställda pensionsåldern. Vid nu angivna förhållanden och då en av Andersson hos Kungl. Maj:t gjord framställning om rätt att få komma i åtnjutande av tjänstepension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet av Kungl. Maj:t lämnats utan åtgärd, finner sig utskottet icke kunna biträda det av motionärerna framförda förslaget.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion I: 46 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

8:o.

Förra städerskan Teodora Augusta Maria Vetterstedt. I motion II: 191 hemställer herr *Söderdahl,* »att riksdagen måtte bevilja städerskan Vetterstedt skälig pension eller understöd i annan form under hennes återstående livstid».

Av handlingarna inhämtas,

att Vetterstedt är född den 6 december 1872 och således 70 år gammal;

att hon tjänstgjort såsom städerska vid Gotlands artillerikårs tyganstalt under tiden 1 mars 1917—31 december 1939 med en daglig arbetstid av ungefär 3 timmar;

samt att hennes avlöning uppgått till 360 kronor för år.

Sedan Vetterstedt hemställt om pension jämlikt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, fann *statens pensionsanstalt* enligt beslut den 19 februari 1940 sig förhindrad tilldela henne pension, enär hennes anställning i statens tjänst icke varit sådan, att den kunde anses ha utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Med hänsyn till den begränsade dagliga tjänstgöringstid, som den av Vetterstedt innehavda anställningen omfattat, ävensom till storleken av de med befattningen förenade avlöningsförmånerna kan det synas tveksamt, huruvida i förevarande fall pension av statsmedel bör utgå. Utskottet har emellertid i betraktande av föreliggande ömmande omständigheter icke velat motsätta sig, att ett mindre årligt understöd beredes Vetterstedt. I sådant hänseende vill utskottet föreslå, att understödet bestämmes till 300 kronor för år, varå några tilläggsförmåner ej må utgå. *Utskottet.*

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 191, må medgiva, att förra städerskan Teodora Augusta Maria Vetterstedt må, räknat från och med den 1 januari 1943, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av 300 kronor, varå några tilläggsförmåner ej må utgå.

9:o.

Förre soldaten Anders Frid. I motion I: 173 hemställer herr *Holmström,* »att riksdagen måtte medgiva f. soldaten vid Kungl. Hälsinge regemente Anders Frid att komma i åtnjutande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, såsom om han tjänat för underhålls erhållande erforderlig tid».

Då den väckta underhållsfrågan är av beskaffenhet att böra prövas av arméförvaltningens civila departement, hemställer utskottet, *Utskottet.*

att förevarande motion I: 173 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Socialdepartementet.

10:o.

Portvakten hos medicinalstyrelsen Olivia Lindblad, född Bråhn. I en den 19 februari 1943 dagtecknad proposition nr 103 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att portvakten hos medicinalstyrelsen Olivia Lindblad, född Bråhn, må från och med

månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår,

att Lindblad är född den 27 februari 1877 och således nära 66 år gammal;

att hon under tiden 1 juli 1923—31 augusti 1927 utfört städningsarbete inom medicinalstyrelsens lokaler, därvid hon under största delen av tiden varit biträde åt styrelsens portvakt, som även haft att ombesörja städning inom lokalerna;

att hon sedan den 1 september 1927 varit anställd såsom portvakt hos medicinalstyrelsen;

samt att hon såsom portvakt åtnjutit förmån av fri bostad jämte bränsle och lyse, varjämte hon för städning uppburit särskild ersättning, för närvarande uppgående till 209 kronor 38 öre i månaden.

Lindblad, som icke blivit underkastad 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, kan ej heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon vid den tidpunkt, då hon uppnådde 60 års ålder, icke under sammanlagt 12 år innehaft anställning i statens tjänst.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

11:o.

Förre extra landsfiskalen Nils Henrik Börjeson. I en den 5 mars 1943 dagtecknad proposition nr 160 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att förre extra landsfiskalen Nils Henrik Börjeson må, räknat från och med den 1 januari 1943, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,200 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Börjeson är född den 7 september 1904 och således 38 år gammal;

att han erhållit anställning såsom biträde å landsfiskalskontor den 15 juni 1922 samt vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län från och med den 26 oktober 1927, från vilken sistnämnda anställning han efter år 1929 avlagd landsfiskalsexamen avgått med utgången av januari månad 1930;

att han från och med den 1 februari 1930 till och med 20 juli 1936 med vissa kortare avbrott innehaft förordnanden å landsfiskals- och extra landsfiskalstjänst inom Göteborgs och Bohus län, varunder han åtnjutit tjänstledighet för sjukdom under tiden 13 april—30 november 1933;

att han under tiden 15 september—31 december 1938 bestritt tjänstgöring såsom landsfiskal, extra landsfiskal eller statsavlönat landsfiskalsbiträde;

att han under tiden 21 juli 1936—14 september 1938 samt 1 januari 1939—30 september 1941 åtnjutit tjänstledighet på grund av lungsjukdom från honom meddelade förordnanden såsom extra landsfiskal, under vilken tjänstledighet han genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut medgivits rätt till viss sjukavlöning;

att han vid den nya landsfiskalsorganisationens ikraftträdande från och med den 1 oktober 1941 icke kunnat erhålla förordnande såsom landsfiskalsassistent, varefter han genom Kungl. Maj:ts särskilda beslut den 5 juni och den 31 december 1942 erhållit gratifikationer från femte huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter till belopp av respektive 1,570 kronor och 1,065 kronor;

att han tjänstgjort vid landsstaten sammanlagt inemot 14 år, varvid han under tjänstgöring såsom extra landsfiskal ägt uppbära ett arvode av 3,130 kronor för år jämte oreglerat dyrtidstillägg;

att han under en tjänsteresa i början av år 1933 ådragit sig en förkylningssjukdom, vilken utvecklat sig till lungsäcksinflammation, på grund av vilken han åtnjutit tjänstledighet intill utgången av november samma år;

att han i juli månad 1936 insjuknat i högersidig lungtuberkulos, vilken enligt utfärdade läkarintyg otvivelaktigt ägt samband med den lungsäcksinflammation, vari han insjuknat år 1933;

samt att han befunnits för framtiden oförmögen att tjänstgöra inom landsstaten.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

12:o.

Förra ombudet hos pensionsstyrelsen Karl Karlsson. I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 59 av herr *Andersson, Anders,* och herr *Ekströmer,* och den andra inom andra kammaren under nr 75 av herr *Rosander* jämte tre av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen måtte tillerkänna f. d. ombudet hos kungl. pensionsstyrelsen Karl Karlsson pension eller understöd från och med innevarande januari månad efter samma grunder, som om han innehaft med pensionsrätt förenad statstjänst».

Av handlingarna inhämtas,

att Karlsson är född den 12 januari 1873 och således 70 år gammal;

att han alltsedan den 1 november 1913 varit pensionsstyrelsens ombud i distrikt, omfattande större delen av Kronobergs län (från och med den 1 januari 1918 omfattande Sunnerbo- och Växjöområdena i nämnda län);

samt att han härför åtnjutit arvode, uppgående till 1,800 kronor för år under tiden 1 januari 1920—30 juni 1927, 3,000 kronor för år under tiden 1 juli 1927—30 juni 1939 samt 3,300 kronor för år från och med den 1 juli 1939.

I skrivelse den 22 maj 1942 hemställde pensionsstyrelsen hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen tillerkänna Karlsson pension av statsmedel på grund av hans ifrågavarande förordnande såsom styrelsens ombud.

I häröver avgivet utlåtande anförde *statskontoret,* att då befattning såsom pensionsstyrelsens ombud finge anses vara av den beskaffenhet, att pension å densamma i princip icke borde utgå, ämbetsverket med hänsyn jämväl till de konskvenser, ett bifall till framställningen med säkerhet skulle medföra, icke kunde förorda, att pension av statsmedel i förevarande fall utverkades. I betraktande av de i ärendet föreliggande särskilda omständigheterna ansåge sig statskontoret emellertid kunna förorda, att en gratifikation, förslagsvis å 1,500 kronor, tillerkändes Karlsson vid avgång från befattningen.

Genom beslut den 13 november 1942 fann *Kungl. Maj:t* framställningen ej föranleda annan åtgärd än att Kungl. Maj:t med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter förordnade, att till Karlsson skulle efter det hans förordnande såsom pensionsstyrelsens ombud upphört utbetalas en gratifikation av 1,500 kronor.

Utskottet. Såsom statskontoret anfört, torde befattning såsom pensionsstyrelsens ombud icke vara av beskaffenhet att böra grunda rätt till pension. På grund härav kan utskottet — även med beaktande av Karlssons långvariga, väl vitsordade tjänstgöring — icke tillstyrka bifall till det i motionerna väckta förslaget. Det må framhållas, att ett tillmötesgående av förslaget icke torde kunna undgå att medföra konsekvenser beträffande såväl vissa av pensionsstyrelsens övriga ombud som jämväl andra befattningshavargrupper med likartade tjänstgöringsförhållanden. Med hänsyn härtill och då Karlsson enligt beslut av Kungl. Maj:t tillerkänts en avskedsgratifikation av 1,500 kronor, hemställer utskottet,

att förevarande motioner I: 59 och II: 75 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

III. Kommunikationsdepartementet.

13:o.

Förre bilbesiktningsmannen Henry Thorburn. I motion II: 123 hemställa herrar *Staxäng* och *Hansson* i Rubbestad, »att riksdagen må medgiva, att f. d. bilbesiktningsmannen, civilingenjören Henry F. Thorburn, Uddevalla, må från och med 1 januari 1942 under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 3,600 kronor».

Av handlingarna inhämtas,

att Thorburn är född den 13 juni 1875 och således 67 år gammal;

att han innehaft förordnande såsom besiktningsman för motorfordon i Uddevalla under tiden 14 juli 1911—30 juni 1941, därav såsom vikarie under tiden 1 januari 1940—30 juni 1941;

att hans inkomster i tjänsten utgjort under år 1938 11,462 kronor, under år 1939 12,521 kronor, under år 1940 7,389 kronor och under tiden 1 januari —30 juni 1941 3,960 kronor;

samt att hans beskattningsbara förmögenhet vid utgången av år 1940 uppgick till omkring 30,000 kronor.

I en den 11 december 1941 dacktecknad skrift anhöll Thorburn hos Kungl. Maj:t att bliva tillerkänd en årlig pension av 3,600 kronor.

I häröver avgivet utlåtande anförde *statskontoret* följande:

I sitt den 19 januari 1940 avgivna utlåtande angående ifrågasatt pension åt länsbesiktningsmannen för motorfordon Å. W. Eklund anförde statskontoret, att besiktningsman för motorfordon i betraktande av för honom gällande anställningsförhållanden icke torde vara att hänföra till sådan befattningshavare i statens tjänst, för vilken pension vid avgång ur tjänst på grund av ålder och sjukdom borde ifrågakomma. I enlighet med den av statskontoret intagna ståndpunkten fann Kungl. Maj:t genom beslut den 23 februari 1940 ansökningen om pension icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Under erinran om vad sålunda förekommit får statskontoret hemställa, att jämväl nu föreliggande ansökning lämnas utan bifall.

Genom beslut den 13 mars 1942 fann *Kungl. Maj:t* ansökningen ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Med hänsyn till de för besiktningsmännen för motorfordon gällande anställningsförhållandena torde, såsom statskontoret påpekat, dessa befattningshavare icke vara att hänföra till sådan personal, för vilken pension bör utgå vid avgång ur tjänst. Emellertid synes det utskottet i betraktande av de göromål, som äro förenade med besiktningsmannauppdraget, icke kunna bestridas, att vissa sakliga skäl tala för att ifrågavarande befattningshavargrupp tillförsäkras förmånen av en ordnad pensionering genom statens försorg, i varje fall där uppdraget blir av längre varaktighet. Frågan härom torde dock *Utskottet.*

icke kunna bringas till sin lösning, förrän en reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena genomförts. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att taga initiativ till de åtgärder, som kunna anses påkallade i förevarande hänseende. Vid sådant förhållande kan utskottet icke tillstyrka, att åtgärder nu vidtagas i anledning av den föreliggande motionen.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 123 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

14:o.

Förre arbetsledaren och kontrollanten vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg- och brobyggnadsarbeten Bror Max Cecil Laurell. Under punkten 2 av förenämnda proposition nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre arbetsledaren och kontrollanten vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg- och brobyggnadsarbeten Bror Max Cecil Laurell må, räknat från och med den 1 januari 1942, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,920 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Laurell är född den 14 november 1883 och således 59 år gammal;

att han varit anställd i statens tjänst tillhopa omkring 19¼ år eller *dels* under tiden 6 juni 1921—1 oktober 1923 såsom arbetsledare vid Södra Sveriges statsarbeten, *dels* under tidsperioderna 7 juli—24 oktober och 21 november—31 december 1924 såsom schaktmästare eller biträdande arbetsledare vid statens järnvägar, *dels* under tiden 2 januari—8 september 1925 såsom arbetsledare hos statens arbetslöshetskommission, *dels* under tiden 9 september—3 november 1925 såsom stakningsförrättare i domänverket, *dels* under tidsperioderna 4 november 1925—31 juli 1929 och 3 februari 1930—30 juni 1939 såsom arbetsledare hos statens arbetslöshetskommission, *dels ock* under tiden 1 juli 1939—31 december 1941 såsom arbetsledare och kontrollant vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg- och brobyggnadsarbeten, från vilken anställning han sedan den 1 oktober 1941 åtnjutit tjänstledighet för sjukdom;

att han på grund av styrkt sjukdom avgått från sistnämnda anställning från och med den 1 januari 1942;

att Laurells avlöning från statens arbetslöshetskommission utgjort kontant lön av lägst 400 kronor och högst 450 kronor för månad jämte fri bostad och vedbrand;

att hans avlöning från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till en början utgjort 500 kronor i månaden och senast uppgått till 425 kronor i månaden jämte visst rörligt tillägg;

samt att han enligt läkarintyg på grund av nervsjukdom i samband med kronisk öroninflammation ansetts för all framtid fullständigt oförmögen att sköta sin tjänst.

Statskontoret har i likhet med *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* funnit skäligt, att Laurell, som under sammanlagt omkring 19 år utfört ett väl vits-

ordat arbete i statens tjänst men som numera på grund av sjukdom syntes vara för framtiden oförmögen att bestrida sin befattning, bereddes någon pension. Därvid har statskontoret med utgångspunkt från pensionsunderlaget för extra ordinarie tjänstemän i 15:e lönegraden föreslagit, att pension måtte utverkas åt honom till belopp av 1,920 kronor för år.

Med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter finner sig utskottet böra tillstyrka förevarande förslag. Utskottet hemställer förty, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

IV. Finansdepartementet.

15:o.

Förra städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Emma Helena Larsson, född Jansson. Under punkten 3 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Emma Helena Larsson, född Jansson, må, räknat från och med den 1 januari 1943, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Larsson är född den 8 oktober 1883 och således 59 år gammal;

att hon sedan mars månad 1926 till och med den 16 januari 1931 eller således omkring 4 år 10 månader biträtt en vid centraltullkammren i Stockholm anställd städerska med utförande av städning därstädes och härför av denna uppburit ersättning;

att hon under tiden 17 januari 1931—31 augusti 1941 eller tillhopa omkring 10 år 7 månader varit anställd såsom städerska vid nämnda centraltullkammare med en daglig arbetstid av omkring 3 $^1/_2$ timmar;

att Larssons ersättning från tullverket uppgått till omkring 88 kronor för månad intill utgången av mars månad 1940, särskild gottgörelse för storrengöring därvid ej inräknad, samt med omkring 103 kronor för månad för tiden därefter;

att Larssons man åtnjuter pension från aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet till belopp av 1,476 kronor för år;

samt att Larsson enligt ett för henne den 23 november 1942 utfärdat läkarintyg lider av ledgångsreumatism, vilken sjukdom nu och sannolikt för framtiden gör henne oförmögen att försörja sig genom arbete.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

16:o.

Förra städerskan vid tullkammaren i Halmstad Gerda Matilda Kohrtz, född Söderberg. Under punkten 4 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra städerskan vid tullkammaren i Halmstad Gerda Matilda Kohrtz, född Söderberg, må, räknat från och med den 1 december 1942, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Kohrtz, som är änka, är född den 25 mars 1875 och således nära 68 år gammal;

att hon under tiden 1 november 1925—30 november 1942 eller under tillsammans 17 år 1 månad varit anställd såsom städerska vid tullkammaren i Halmstad med en daglig arbetstid av i medeltal 3 ½ timmar;

samt att hon i årlig ersättning för städningsarbetet av tullverket uppburit, under åren 1928—1940 840 kronor samt därefter omkring 900 kronor.

Utskottet. Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

17:o.

Städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Alma Josefsson, född Andersson. Under punkten 2 av propositionen nr 160 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Alma Josefsson, född Andersson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Josefsson, som är änka, är född den 4 december 1870 och således 72 år gammal;

att hon under tiden 13 april 1906—4 augusti 1909 varit anställd såsom polererska vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn;

att hon sedan den 1 januari 1924 innehaft anställning såsom städerska vid tullverket med en daglig arbetstid av omkring 4 timmar;

att hon vid utgången av juni månad 1943, från vilken tidpunkt hon beräknas komma att lämna sin tjänst, innehaft anställning i tullverket under sammanlagt 19 år 6 månader;

samt att hon i ersättning för städningsbestyret under de senaste fem åren uppburit i medeltal 1,400 kronor för år.

Utskottet hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

V. Ecklesiastikdepartementet.

18:o.

Förra sköterskan vid serafimerlasarettet Alma Klang. Under punkten 5 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra sköterskan vid serafimerlasarettet Alma Klang må, räknat från och med den 1 januari 1943, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Klang är född den 11 januari 1882 och således 61 år gammal;

att hon under tiden 14 maj 1908—31 maj 1910 eller under 2 år 17 dagar varit anställd såsom undersköterska vid serafimerlasarettet med årslön;

att hon under tiden 1 juni 1910—7 juli 1938 vid serafimerlasarettet tjänstgjort *dels* såsom privatsköterska åt på lasarettet vårdade patienter, *dels ock* såsom extra sköterska eller sköterskebiträde med av lasarettets medel utgående dagarvode jämte fri kost;

att i lasarettets räkenskaper bokförda dagsverken, vilka utförts av Klang, beräknats motsvara en tjänstetid av omkring 16 år 6 månader;

samt att hennes kontanta ersättning från lasarettet under budgetåren 1935/38 uppgått till i medeltal 1,443 kronor för år.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

19:o.

Maskinmästaren vid akademiska sjukhuset i Uppsala Gustaf Adolf Dahlin. Under punkten 6 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att maskinmästaren vid akademiska sjukhuset i Uppsala Gustaf Adolf Dahlin må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,376 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Dahlin är född den 18 oktober 1880 och således 62 år gammal;

att han sedan den 1 november 1909 innehaft anställning såsom maskinbiträde, förste maskinist eller maskinmästare vid akademiska sjukhuset i Uppsala med en daglig arbetstid av 8 timmar;

samt att han förutom förmån av fri bostad med värme och lyse åtnjutit kontant årslön, vilken sedan den 1 juli 1937 uppgått till 3,864 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid statens nyreglerade verk gällande grunder.

Föredragande statsrådet har, i likhet med *statskontoret,* förutsatt, att kostnaderna för Dahlins pensionering komma att beaktas vid fastställandet av landstingets ersättning till Uppsala universitet.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Utskottet hemställer fördenskull,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

20:o.

Förra städerskan vid högre allmänna läroverket för gossar i Malmö Elsa Sandgren, född Lundqvist. Under punkten 7 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra städerskan vid högre allmänna läroverket för gossar i Malmö Elsa Sandgren, född Lundqvist, må, räknat från och med den 1 juli 1941, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor, varvid skall iakttagas den henne genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 juli 1942 ålagda återbetalningsskyldigheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Sandgren, som är änka, är född den 25 november 1868 och således 74 år gammal;

att hon varit anställd såsom städerska vid högre allmänna läroverket för gossar i Malmö under tiden 15 juli 1919—30 juni 1941 eller under närmare 22 år;

att hon under 11 månader om året haft en daglig arbetstid av 4 timmar;

samt att ersättningen för städningsarbetet under de senaste åren utgått med 900 kronor för år.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

21:o.

Förra städerskorna vid Vasa högre allmänna läroverk i Göteborg Anna Sofia Ljunggren, född Samuelsdotter, Alma Charlotta Olsson-Pålsson, född Carlsdotter, och Josefina Augusta Nilsson. Under punkten 8 av propositio-

nen nr 103 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att var och en av förra städerskorna vid Vasa högre allmänna läroverk i Göteborg Anna Sofia Ljunggren, född Samuelsdotter, Alma Charlotta Olsson-Pålsson, född Carlsdotter, och Josefina Augusta Nilsson må, Ljunggren från och med den 1 januari 1942, Olsson-Pålsson från och med den 1 december 1942 samt Nilsson från och med den 1 juli 1941, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor, varvid skall iakttagas den Olsson-Pålsson och Nilsson genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 oktober 1942 ålagda återbetalningsskyldigheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Ljunggren,*

att hon, som är änka, är född den 31 januari 1870 och således 73 år gammal;

att hon under tiden 2 augusti 1919—21 juni 1941 och 12 augusti—22 december 1941 eller under mer än 22 år varit anställd såsom städerska vid Vasa högre allmänna läroverk i Göteborg med en daglig arbetstid av $3^1/_2$ timmar under omkring 10 månader årligen;

samt att ersättningen för städningsarbetet under åren 1936—1940 utgått med lägst omkring 680 kronor och högst 775 kronor för år;

beträffande *Olsson-Pålsson,*

att hon, som är änka, är född den 14 september 1870 och således 72 år gammal;

att hon under tiden 2 augusti 1920—21 juni 1941 och 12 augusti 1941—30 november 1942 eller under omkring 22 år varit anställd såsom städerska vid förenämnda läroverk med en daglig arbetstid av $3^1/_2$ timmar under omkring 10 månader årligen;

samt att ersättningen för städningsarbetet under åren 1936—1940 utgått med lägst 636 kronor och högst omkring 785 kronor för år; och

beträffande *Nilsson,*

att hon är född den 23 oktober 1873 och således 69 år gammal;

att hon från början av år 1916 till och med den 30 juni 1918 och under tiden 17 september 1924—21 juni 1941 eller under mer än 19 år varit anställd vid förenämnda läroverk med en daglig arbetstid av 4 timmar före år 1924 och $3^1/_2$ timmar under tiden därefter, allt under omkring 10 månader årligen;

samt att ersättningen för städningsarbetet under åren 1936—1940 utgått med lägst omkring 645 kronor och högst omkring 740 kronor för år.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer fördenskull, *Utskottet.*

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

22:o.

Förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Karlstad Karolina Mathilda Andersson, född Karlsson. Under punkten 9 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Karlstad Karolina Mathilda Andersson, född Karlsson, må, räknat från och med den 1 oktober 1941, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Andersson, som är frånskild, är född den 10 oktober 1866 och således 76 år gammal;

att hon från och med den 1 augusti 1919 till och med den 30 juni 1940 eller under närmare 21 år tjänstgjort såsom städerska vid högre allmänna läroverket i Karlstad;

att hon under 11 månader om året haft en daglig arbetstid av omkring 4 timmar;

samt att hennes avlöning sedan år 1925 utgjort 87 kronor för månad.

Utskottet. Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

23:o.

Förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Luleå Ida Katarina Eriksson. Under punkten 10 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Luleå Ida Katarina Eriksson må, räknat från och med den 1 januari 1942, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Eriksson är född den 17 januari 1880 och således 63 år gammal;

att hon varit anställd såsom städerska vid högre allmänna läroverket i Luleå från och med vårterminen 1921 till och med vårterminen 1940 eller sammanlagt $19^1/_2$ år, varvid hon dock icke haft något arbete eller någon inkomst under ferierna;

att hon haft en daglig arbetstid av i genomsnitt 4 till 5 timmar;

samt att hennes inkomst av städningsarbetet utgjort lägst 756 kronor och högst 816 kronor för läsår.

Utskottet. Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

24:o.

Eldaren vid dövstumskolan i Härnösand Gerhard Paridon Börjesson. Under punkten 11 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att eldaren vid dövstumskolan i Härnösand Gerhard Paridon Börjesson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,124 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Börjesson är född den 10 juni 1879 och således 63 år gammal;

att han varit anställd som ordinarie eldare vid sjunde dövstumskoldistriktets skola i Härnösand från och med den 1 april 1910 till och med den 30 juni 1938, då staten övertog dövstumundervisningsväsendet;

att han enligt ett av vederbörande landsting fastställt pensionsreglemente intill tiden för dövstumskolans förstatligande varit berättigad att vid uppnådda 65 levnads- och 30 tjänstår i pension erhålla 60 procent av den årslön, han uppbar vid avskedet från tjänsten, jämte nyreglerat dyrtidstillägg;

samt att han från och med den 1 juli 1938 varit anställd i statens tjänst mot ett arvode motsvarande samma belopp, som han under närmast föregående läsår uppburit i avlöning, eller 3,534 kronor för år.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

25:o.

Timlärarinnan vid högre lärarinneseminariet och musikhögskolan Hilma Christina Henningsson. Under punkten 3 av propositionen nr 160 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att timlärarinnan vid högre lärarinneseminariet och musikhögskolan Hilma Christina Henningsson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sina anställningar vid nämnda läroanstalter, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,104 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Henningsson är född den 6 april 1878 och således nära 65 år gammal;

att hon innehade anställning såsom lärarinna vid Hälsingborgs högre läroverk för flickor under åren 1900—1902 och vid Afzelii elementarskola för flickor i Stockholm under åren 1903—1910;

att hon varit anställd såsom timlärarinna i talteknik och välläsning vid högre lärarinneseminariet från och med höstterminen 1908 och i välläsning

vid musikhögskolan sedan år 1918, varvid hon under vårterminen 1911 samt läsåren 1922/23 och 1926/27 åtnjutit tjänstledighet för studier;

att hennes undervisningsskyldighet omfattat, under läsåren 1918—1928 lägst 8 och högst 11 veckotimmar, under läsåren 1928/29 och 1930—1941 10 veckotimmar, varav 5 vid seminariet, under läsåret 1929/30 11 veckotimmar, varav 6 vid seminariet, samt under läsåren 1941—1943 7 veckotimmar, varav 2 vid seminariet;

att hennes sammanlagda avlöningsförmåner under den tid, hennes undervisningsskyldighet omfattat 10 veckotimmar, uppgått till omkring 3,000 kronor för år;

att arbetet vid de båda läroanstalterna utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla;

samt att hon från och med år 1933 uppbär pension från svenska lärarinnornas pensionsförening, understödsförening, till belopp av 447 kronor för år, av vilket belopp 163 kronor utgå på grund av statsbidrag och för dessas utbekommande erlagda årliga avgifter.

Statskontoret har anfört följande.

Ehuru statskontoret måste finna starka betänkligheter möta mot att pension av statsmedel tillerkännes befattningshavare, vilka endast fullgjort tjänstgöring såsom timlärare, vill ämbetsverket dock under hänvisning till tidigare likartade fall samt med hänsyn till att sökandens ifrågavarande tjänstgöring vid högre lärarinneseminariet och musikhögskolan synes hava utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla icke motsätta sig, att hon kommer i åtnjutande av en årlig pension från statsverket.

Vad angår storleken av den pension, som härvid bör komma ifråga, skulle de av sökanden under senaste åren åtnjutna löneförmånerna — omkring 3,000 kronor för år — med tidigare tillämpade beräkningsgrunder vid bestämmandet av riksdagspensioner närmast motsvara en pension å 1,260 kronor för år. Med utgångspunkt från sagda belopp, vilket emellertid bör minskas med 163 kronor eller det belopp sökanden, enligt vad handlingarna utvisa, äger uppbära från Svenska lärarinnornas pensionsförening såsom pension, grundad på statsbidrag och för dessas utbekommande erlagda obligatoriska avgifter, synes pensionen för henne skäligen böra fastställas till, efter sedvanlig jämkning, 1,104 kronor.

Utskottet. Med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter finner sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Utskottet får fördenskull hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

VI. Jordbruksdepartementet.

26:o.

Kamreraren vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut Otto Henrik Reinert. Under punkten 12 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att kamreraren vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut Otto Henrik Reinert må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 4,284 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Reinert är född den 17 augusti 1877 och således 65 år gammal;
att han sedan den 1 oktober 1908 varit anställd som kamrerare vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, varvid han jämväl haft att fullgöra viss undervisning i bokföring;
att han åtnjutit kontant avlöning, vilken under senaste året uppgått till 9,140 kronor, vartill kommer förmånen av fri bostad och bränsle, som av institutets styrelse uppskattats till ett värde av 1,500 kronor för år;
samt att Reinert torde komma att avgå från sin tjänst den 1 november 1943.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

27:o.

Ladugårdsföreståndaren vid Alnarps egendom Alfred Svensson. Under punkten 13 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att ladugårdsföreståndaren vid Alnarps egendom Alfred Svensson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,752 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Svensson är född den 27 november 1877 och således 65 år gammal;
att han sedan den 1 november 1916 varit anställd som ladugårdsföreståndare vid Alnarps egendom;
att han åtnjutit kontant avlöning, vilken under de senare åren uppgått till 3,396 kronor för år, vartill komma vissa naturaförmåner, vilka av institutets styrelse uppskattats till 1,200 kronor för år;
samt att Svensson torde komma att avgå från sin tjänst den 1 november 1943.

Utskottet. Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

28:o.

Lapptillsyningsmännen Johan Oskar Emil Eriksson och Petrus Heliodorus Holmgren. Under punkten 14 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att var och en av lapptillsyningsmännen Johan Oskar Emil Eriksson och Petrus Heliodorus Holmgren må från och med månaden näst efter den, varunder hans anställning upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension, Eriksson å 828 kronor och Holmgren å 708 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Eriksson är född den 3 november 1882 och Holmgren den 22 december samma år samt att de således äro 60 år gamla;

att de tjänstgjort såsom lapptillsyningsmän, Eriksson i Sorsele distrikt sedan den 22 april 1914 eller nära 29 år samt Holmgren i Vilhelmina södra distrikt sedan den 30 mars 1918 eller nära 25 år;

samt att de — förutom rese- och traktamentsersättning — ägt uppbära årligt arvode, uppgående till 1,500 kronor under vart och ett av budgetåren 1936/41, till 1,800 kronor under budgetåret 1941/42 samt till 2,000 kronor under innevarande budgetår.

Utskottet. Vad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

VII. Handelsdepartementet.

29:o.

Städerskan hos patent- och registreringsverket Augusta Charlotta (Lotten) Carlsson. Under punkten 15 av propositionen nr 103 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan hos patent- och registreringsverket Augusta Charlotta (Lotten) Carlsson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Carlsson är född den 12 maj 1871 och således 71 år gammal;
att hon varit anställd såsom städerska hos patent- och registreringsverket sedan den 16 juni 1921 eller under mer än 21 år;
att den dagliga arbetstiden utgjort omkring 4 timmar;
samt att hennes inkomst av städningsarbetet under de senaste fem åren uppgått till i medeltal 976 kronor för år.

Utskottet hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

B. Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

30:o.

Förra reservpostexpeditören Ingrid Mathilda Melin, född Nordquist, reservpostexpeditörerna Adelaide Sofie Robertine Eliæson, född von Kræmer, och Astrid Anna Pella Margareta Palmgren, född Lagergren, samt postbiträdena Gustaf Teodor Tufvesson och Eva Johanna Ljunggren, född Robach. Under punkten 4 av propositionen nr 160 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att var och en av förra reservpostexpeditören Ingrid Mathilda Melin, född Nordquist, reservpostexpeditörerna Adelaide Sofie Robertine Eliæson, född von Kræmer, och Astrid Anna Pella Margareta Palmgren, född Lagergren, samt postbiträdena Gustaf Teodor Tufvesson och Eva Johanna Ljunggren, född Robach, må, Melin från och med den 1 september 1942 samt de övriga från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande lämnar sin anställning, under sin återstående livstid av postmedel uppbära en årlig pension, Melin å 1,464 kronor, Eliæson å 1,824 kronor, Palmgren å 1,320 kronor, Tufvesson å 1,944 kronor samt Ljunggren å 1,272 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
beträffande *Melin,*
att hon är född den 24 december 1881 och således 61 år gammal;
att hon antagits till e. o. postexpeditör den 2 maj 1904 och befordrats till extra biträde från och med den 1 december 1905;
att hon, sedan hon den 14 augusti 1906 ingått äktenskap med dåvarande postexpeditören Bror Johan Agaton Melin, övergått till reservanställning samt därefter intill den 1 september 1942 stått till verkets fulla förfogande och därvid innehaft tjänstgöringsuppdrag såsom t. f. postexpeditör;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstgöringstid i postverket vid utgången av augusti månad 1942 utgjorde 22 år 6 månader;

att hon i avlöning från postverket under de senaste fem åren uppburit i medeltal 2,443 kronor för år;

samt att hennes man från och med den 1 maj 1940 avgått med pension ur postverkets tjänst såsom postmästare av klass 1 B;

beträffande *Eliæson,*

att hon är född den 29 september 1877 och således 65 år gammal;

att hon antagits till e. o. postexpeditör den 30 april 1898 och befordrats till extra biträde från och med den 1 juli 1899 och till ordinarie postexpeditör från och med den 1 januari 1905;

att hon, sedan hon den 22 juni 1906 ingått äktenskap med dåvarande postexpeditören Einar Eliæson, övergått till reservanställning samt därefter stått till verkets fulla förfogande och därvid innehaft tjänstgöringsuppdrag såsom t. f. postexpeditör;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstgöringstid i postverket vid utgången av år 1942 utgjorde 28 år;

att hon i avlöning från postverket under de senaste fem åren uppburit i medeltal 1,572 kronor för år;

samt att hennes man från och med den 1 juni 1939 avgått med pension ur postverkets tjänst såsom postmästare av klass 3;

beträffande *Palmgren,*

att hon, som är frånskild, är född den 15 juli 1882 och således 60 år gammal;

att hon antagits till e. o. postexpeditör den 2 maj 1904 samt befordrats till extra biträde från och med den 1 oktober 1907 och till postexpeditör från och med den 1 januari 1910;

att hon, sedan hon efter ingånget äktenskap från och med den 12 juli 1912 övergått till reservanställning, med undantag för åren 1922—1927 anlitats för tjänstgöringsuppdrag såsom t. f. postexpeditör;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstgöringstid i postverket vid utgången av år 1942 utgjorde 20 år 1 månad;

att hon i avlöning från postverket under de senaste fem åren uppburit i medeltal 3,886 kronor för år;

samt att hon ej åtnjuter underhållsbidrag av sin frånskilde make och ej är tillförsäkrad familjepension;

beträffande *Tufvesson,*

att han är född den 13 oktober 1881 och således 61 år gammal;

att han under tiden 1 juni 1904—31 december 1942 innehaft tjänstgöringsuppdrag med postexpeditörsgöromål å postkontoret Stockholm 1 under sammanlagt något mer än 30 år;

att han under nämnda tid icke haft annan sysselsättning utan stått till postverkets fulla förfogande;

samt att han i ersättning för sitt arbete i postverkets tjänst under de senaste fem åren uppburit i medeltal 3,841 kronor för år; och

beträffande *Ljunggren,*

att hon, som är änka, är född den 9 september 1876 och således 66 år gammal;

att hon alltsedan den 20 maj 1919 — med undantag för kortare enskilda ledigheter — i oavbruten följd anlitats för tjänstgöringsuppdrag i postverket;

att Ljunggrens sammanlagda tjänstetid vid utgången av år 1942 utgjorde 23 år 6 månader, därav 18 år hänföra sig till tid, varunder hon innehaft postexpeditörsförordnanden med hel dagstjänst, och återstoden till tid, varunder hon utfört tjänstgöringsuppdrag med postexpeditörsgöromål med en daglig tjänstetid av i medeltal 5 à 6 timmar;

att hennes avlöning från postverket under de senaste fem åren uppgått till i medeltal 3,580 kronor för år;

samt att hon icke åtnjuter pension efter sin avlidne man.

Generalpoststyrelsen, som med hänsyn bland annat till ifrågavarande personers ålder icke ansett sig kunna bereda dem extra ordinarie anställning i verket, därvid även deras pensionsfråga skulle ordnats, har funnit det skäligt att de vid avgången från sina anställningar i postverket beredas pension av statsmedel.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

31:o.

Anna Charlotta Sundqvist. I motion II: 72 hemställer herr *Lövgren,* att riksdagen måtte tillerkänna änkefru Anna Charlotta Sundqvist, Björsbyn, Nederluleå, en årlig pension till så högt belopp, som hennes långa arbete i det allmännas tjänst kan ge anledning till».

Av handlingarna inhämtas,

att änkefru Sundqvists make Per Johan Sundqvist var född den 22 oktober 1871 och avled den 11 maj 1940;

att han den 1 januari 1903 anställdes såsom poststationsföreståndare i Harads, vilken befattning han innehade intill sin död;

att han under åren 1935—1939 i ersättning för poststationens skötsel uppbar i medeltal 4,350 kronor för år, inklusive hyresersättning och övriga expenser;

att han under sin anställningstid i postverkets tjänst sommartid innehaft befattning såsom fartygsbefälhavare och vintertid tjänstgjort såsom virkestummare åt olika trävarubolag;

att poststationens skötsel i följd härav under Sundqvists frånvaro överlämnats åt änkefru Sundqvist;

samt att änkefru Sundqvist, som är född den 25 juli 1873 och således 69 år gammal, är i behov av ekonomiskt understöd.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen har anfört:

Med anledning av den i föreliggande motion lämnade uppgiften, att fru Sundqvist i verkligheten skulle hava utfört det huvudsakliga arbetet å poststationen, har generalpoststyrelsen låtit verkställa utredning i denna fråga. Härvid har framgått, att herr Sundqvist till och med år 1920 från slutet av maj till mitten av september månad varje år tjänstgiort såsom befälhavare å fartyg, som trafikerat Lule älv. Uppgiften att Sundqvist under tidigare år varit anställd såsom virkestummare åt olika trävarubolag har ock bestyrkts. Av vid postdirektionen i Övre norra distriktet alltsedan 1924 förvarade rapporter från inspektioner av poststationen i Harads har ock inhämtats, att poststationen i huvudsak skötts av föreståndarens hustru och dotter, vilka båda varit fullt insatta i postarbetet. Enligt upplysningar, lämnade av ett flertal äldre haradsbor, har fru Sundqvist varit den som utfört postarbetet, ehuru mannen enligt kontrakt med postverket haft att svara för poststationens skötsel.

Då av den nu verkställda utredningen sålunda framgått, att fru Sundqvist under makens hela anställningstid såsom poststationsföreståndare i huvudsak utfört de vid poststationen i Harads förekommande göromålen, finner generalpoststyrelsen skäligt, att pension tillerkännes henne förslagsvis med 480 kronor för år.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret vill till en början erinra, att ämbetsverket i tidigare förekommande likartade fall av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna icke ansett sig kunna förorda, att pension av statsmedel medgåves sådan personal, som icke varit statsanställd utan endast utfört arbete åt enskilda personer, vilka enligt åtagande haft att fullgöra vissa arbetsuppgifter för statens räkning.

Med denna utgångspunkt måste statskontoret närmast finna det uteslutet, att understöd av statsmedel beredes änkan Sundqvist, som formellt icke innehaft anställning i postverket, ehuruväl hon utfört det huvudsakliga arbetet vid den av hennes make tidigare förestådda poststationen i Harads.

Emellertid har, enligt vad statskontoret funnit, 1931 års riksdag i ett med det förevarande likartat fall medgivit, att understöd av statsmedel finge utgå till person, som i vederbörande anställningshavares ställe utfört arbete för statens räkning (bankoutsk. utl. nr 28, sid. 10, riksd. skriv. nr 203). Ärendet gällde poststationsföreståndaren Nybergs änka Margareta Matilda Nyberg, vilken under en lång följd av år i mannens ställe ombesörjt arbetet å poststationen i Alnö. Riksdagens beslut innebar, att änkan Nyberg finge enligt generalpoststyrelsens närmare bestämmande tillerkännas ålderdomsunderstöd av postverket, oaktat hon författningsenligt icke vore berättigad därtill, enär hon formellt icke varit anställd i postverket.

Vid nu angivna förhållande och då, enligt vad generalpoststyrelsen under hand meddelat, omständigheterna i förevarande fall synas vara av den säregna beskaffenhet, att ett tillmötesgående av den i motionen gjorda hemställan icke torde medföra några konsekvenser för framtiden, anser sig statskontoret icke böra motsätta sig, att änkan Sundqvist tillerkännes årligt understöd av statsmedel. I likhet med vad som skett i det åberopade fallet torde böra överlämnas åt generalpoststyrelsen att i anslutning till gällande grunder för understöd åt poststationsföreståndare fastställa storleken av understödet, som lämpligen torde böra givas formen av ålderdomsunderstöd.

Med hänsyn till i ärendet förekomna omständigheter och då — såsom statskontoret framhållit — ett tillmötesgående av det i motionen framställda förslaget icke torde behöva medföra några konsekvenser för framtiden, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att änkefru Sundqvist beredes ålderdomsunderstöd såsom poststationsföreståndare, oaktat hon formellt icke innehaft dylik anställning. *Utskottet.*

Utskottet får hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 72, må medgiva, att fru Anna Charlotta Sundqvist må, räknat från och med den 1 januari 1943, av postmedel tillerkännas ålderdomsunderstöd med belopp, som av generalpoststyrelsen bestämmes i anslutning till gällande grunder för dylikt understöd åt poststationsföreståndare.

II. Statens järnvägars medel.

32:o.

Förre konduktören Nils Lovén. I motion II: 187 hemställer herr *Ekdahl,* »att riksdagen måtte besluta, att till förre konduktören Nils Lovén i Klippan pension må utgå såsom om han vid avgången ur tjänst varit placerad på aktiv stat».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lovén är född den 5 maj 1876 och således 66 år gammal;

att han, som är delägare i understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, den 20 december 1898 anställdes vid f. d. Hälsingborg—Hässleholms järnvägsaktiebolag, varest han intill den 1 januari 1920 tjänstgjorde såsom pumpare, stationskarl och packmästare;

att han den 1 januari 1920 befordrades till konduktör vid nämnda järnvägsbolag;

att, sedan staten övertagit aktiemajoriteten i bolaget, detsamma förvaltades av de s. k. statliga järnvägsbolagen under tiden 1 juli 1938—30 juni 1940, varefter Hälsingborg—Hässleholms järnvägar övergingo i statens ägo och samtidigt införlivades med statens järnvägar;

att Lovén således kom i statens järnvägars tjänst den 1 juli 1940;

att han, efter uppnående av föreskriven pensionsålder, erhöll avsked från sin anställning med utgången av maj 1941;

samt att han enligt bestämmelserna i stadgarna för nämda pensionskassa uppbär en årlig pension av 1,796 kronor, vartill kommer dyrtidshjälp jämlikt kungörelsen den 24 april 1942, nr 212, för närvarande utgående med 20 procent av pensionsbeloppet.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har anfört:

Ifrågavarande motion åsyftar i realiteten att för Lovéns vidkommande nyssnämnda dyrtidshjälp måtte utbytas mot sådan fyllnadspension, som tillkommer vissa vid förstatligandet av enskilda järnvägar, av statens järnvägar övertagna anställningshavare. Genom bifall till motionen skulle Lovén tillkommande pension och fyllnadspension tillhopa utgöra 2,461 kronor för år, jämte därå belöpande rörligt tillägg och kristillägg med f. n. sammanlagt 31 procent.

Vid den tidpunkt, då Lovén, vilken icke erhållit befattning å aktiv stat vid statens järnvägar, avgick från sin anställning, ägde jämlikt kungl. kungörelsen den 12 april 1935 (nr 146) tjänsteman, som vid statens övertagande av enskild järnväg eller bandel övergått i statens järnvägars tjänst och som icke underkastats bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet utan fortfarande kvarstod såsom delägare i enskild pensionsinrättning, att vid avskedstagandet, utöver honom från pensionsinrättningen tillkommande pension, komma i åtnjutande av fyllnadspension från statens järnvägar enligt i samma kungörelse närmare angivna grunder. Såsom förutsättning för erhållande av dylik fyllnadspension gällde emellertid, att rätt till sådan förmån blivit tjänstemannen tillförsäkrad i de kontraktsbestämmelser, som reglera statens övertagande av den enskilda järnvägen, eller ock genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t blivit honom medgiven.

I det avtal, som den 1 juli 1940 träffats mellan kungl. järnvägsstyrelsen för svenska staten, å ena sidan, samt Hälsingborg—Hässleholms Järnvägsaktiebolag, m. fl., å andra sidan, angående förvärv för svenska statens räkning av bolagets järnväg m. m., har av statens järnvägar övertagen, å aktiv stat uppförd personal, på vilken civila tjänstepensionsreglementet ej blivit tillämpligt, tillerkänts i sistnämnda kungörelse omförmäld fyllnadspension.

Då enligt samtliga avtal, avseende statsförvärv av enskilda järnvägar, som övergått i statens ägo fr. o. m. den 1 juli 1940 eller senare, rätt till fyllnadspension tillerkänts endast personal, som erhållit befattning å aktiv stat vid statens järnvägar, är Lovén i likhet med andra från enskilda järnvägar övertagna anställningshavare, vilka icke vunnit sådan anställning, icke berättigad att komma i åtnjutande av här berörd fyllnadspension.

På grund av vad ovan anförts och då frågan om pensionsförhållandena för den å övergångsstat uppförda personalen bör upptagas i ett sammanhang, får styrelsen avstyrka bifall till motionen.

Statskontoret har i likhet med järnvägsstyrelsen och på av denna anförda skäl avstyrkt bifall till motionen.

Utskottet. Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, har Lovén i samband med statens övertagande av Hälsingborg—Hässleholms järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst från och med den 1 juli 1940, varefter han avgått med ålderspension vid utgången av maj månad år 1941. Vid överförandet till anställningen vid statens järnvägar uppfördes Lovén på övergångsstat. I följd härav har han endast blivit berättigad till pension jämlikt stadgarna i understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholms järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa. Å denna pension, utgörande 1,796 kronor för år, utgår för närvarande dyrtidshjälp med 20 procent, vadan Lovéns sammanlagda pensionsförmåner uppgå till 2,154 kronor.

Det i motionen väckta yrkandet avser, att för Lovéns vidkommande nämnda dyrtidshjälp skulle utbytas mot sådan fyllnadspension, som tillkommer vissa vid förstatligandet av enskilda järnvägar övertagna anställningshavare. Vid bifall till motionen skulle Lovén tillkommande pension och fyllnadspension tillhopa utgöra 2,461 kronor för år jämte därå belöpande rörliga tilläggsförmåner om för närvarande tillhopa 31 procent.

Emellertid har, såsom järnvägsstyrelsen anfört, i det avtal, som träffats mellan staten och nämnda järnvägsbolag angående statens övertagande av järnvägen, rätt till fyllnadspension tillerkänts endast personal, som erhållit anställning å aktiv stat vid statens järnvägar. Då Lovén uppförts på övergångsstat vid statens järnvägar, är han följaktligen icke berättigad att komma i åtnjutande av här avsedd fyllnadspension.

Utskottet vill erinra, att 1942 års bankoutskott i sitt utlåtande nr 47 i anledning av väckta motioner om utredning rörande statens övertagande av enskilda järnvägarnes pensionskassa uttalat sig för att i samband med denna utredning borde upptagas frågan, i vad mån en större jämställdhet i pensionshänseende kunde ernås mellan olika grupper av anställda och pensionärer vid de av staten övertagna järnvägarna. Enligt vad utskottet inhämtat har här avsedda utredning ännu ej igångsatts utan är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande och då, såsom järnvägsstyrelsen anfört, frågan om pensionsförhållandena för den å övergångsstat uppförda personalen vid statens järnvägar lämpligen bör upptagas i ett sammanhang, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka, att åtgärder nu vidtagas i motionens syfte.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 187 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

III. Statens vattenfallsverks medel.

33:o.

Förre arbetaren vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning Johannes Rönnmark. Under punkten 16 av propositionen nr 103 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning Johannes Rönnmark må, räknat från och med den 1 juli 1942, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 540 kronor, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Rönnmark är född den 27 juni 1875 och således 67 år gammal;

att han under åren 1909—1914 innehaft anställning vid statens järnvägsbyggnader under sammanlagt 3 år 11 månader 25 dagar;

att han varit anställd vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning dels under åren 1918—1926 sammanlagt 6 år 11 månader 1 dag, dels ock under tiden 20 november 1935—15 augusti 1940 eller 4 år 8 månader 26 dagar;

samt att han således kan tillgodoräkna sig en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av omkring 15 år 8 månader, därav omkring 10 år 11 månader före 60 års ålder.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

34:o.

Förre arbetaren Anders Bengtsson *(pensionsförbättring).* I motion II:255 hemställer herr *Olsson* i Mellerud, »att riksdagen måtte besluta medgiva förre arbetaren vid kungl. vattenfallsstyrelsen Anders Bengtsson en utöver gällande pensionsreglemente förbättrad pension».

Av handlingarna inhämtas,

att Bengtsson är född den 4 oktober 1883 och således 59 år gammal;

att han innehaft arbetaranställning vid statens vattenfallsverk under sammanlagt 31 år 10 månader;

att han på grund av sjukdom, som icke ådragits genom olycksfall i arbetet (lungtuberkulos), entledigats från sin anställning från och med den 1 juli 1942;

att av Bengtssons anställningstid före den 1 januari 1935 författningsenligt kunnat tillgodoräknas endast tre fjärdedelar, i den mån så erfordrats för att uppbringa antalet tjänstår till 25;

att vattenfallsstyrelsen i enlighet härmed genom beslut den 16 juli 1942 tillgodoräknat Bengtsson 25 tjänstår och fastställt beloppet av hans tjänstepension till 1,908 kronor för år (pensionsgrupp 2; helt pensionsunderlag 2,280 kronor);

samt att enligt ett av statens vattenfallsverks läkare, doktor F. Sjöblom i Trollhättan, den 15 juni 1942 utfärdat intyg Bengtssons ifrågavarande sjukdom med sannolikhet ådragits i tjänsten eller i alla händelser med säkerhet förvärrats i tjänsten.

Över vattenfallsstyrelsens berörda beslut har Bengtsson anfört besvär hos kammarrätten med yrkande att, enär han ådragit sig sin sjukdom i tjänsten, komma i åtnjutande av full pension.

Genom utslag den 4 november 1942 har *kammarrätten* funnit besvären ej kunna vinna bifall, enär Bengtsson icke visat sig berättigad att vid avskedet komma i åtnjutande av annat än sjukpension samt han förty icke

författningsenligt kunde komma i åtnjutande av högre pension än som genom överklagade beslutet tillerkänts honom.

Då, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, Bengtsson åtnjuter författningsenlig pension, kan utskottet ej tillstyrka bifall till det i föreliggande motion väckta förslaget. *Utskottet.*

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II: 255 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 mars 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar *Åkerberg, Berling, Nordenson, Sandén, Sundvik, Sylwan, Ohlin* och *Elofsson* i Vä;

från a n d r a kammaren: herrar *Paulsen, Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Hall, Andersson* i Munkaljungby, *Eriksson* i Sandby, *Westerdahl* och *Malmborg.*